

Blad

Uitgave van KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland

September 2024
78

Wandelen of fietsen met een frisseblik
En maar tellen en monitoren

Inhoud Blad

Van de hoofdredacteur	3
Vlinderdag 2024 een korte impressie	4
Gemeen (28)	5
Wandelen of fietsen met een frisse blik	6
Op weg naar een natuurinclusieve landbouw	
Is verandering mogelijk?	8
De vondst van de zeekat	12
Weekend IVN naar Lauwersmeer	14
Alledaagse vlinders	17
A-j de oongn in 'n tuk hebt zee-j neet vól	18
Herkennen (5)	19
Predatoren, Ontginners, Waterwolven, Turfstekers, Riettelers, Bomenschudders, Eierrovers etc, etc..	
Ofwel, waar broeden lepelaars eigenlijk het liefst?	20
LEZEX	24
Paddenstoelenwerkgroep	28
KNNV-IVN Dinsdag – en Woensdaggroep	29
En maar tellen en monitoren...	30
Gegevens KNNV – en IVN werkgroepen	31
Achterblad	32

Blad is een gezamenlijke uitgave van KNNV afd. Alkmaar – Den Helder en IVN Noord-Kennemerland. ISSN 2210/416X

Redactie:
Ger Augustus hoofdredacteur 06 40940692
Wim de Groot
Keat Kho (vormgeving, keatkho@gmail.com)

Uiterste inzenddatum voor Blad nr 79: 15 oktober 2024.
Te late inzendingen worden mogelijk niet geplaatst!
Tekst aanleveren als Word document. PDF bestanden worden niet geplaatst. Maximale lengte circa 1000 woorden. Langere verhalen alleen na overleg met de redactie.
Foto's altijd apart als jpg bestand opsturen (lieft meer dan 1.0 Mb). Geef ze een naam die als ondertitel gebruikt kan worden. Tenzij anders vermeld, zijn de foto's van de auteur.

Alles naar: redactiebladivnknnv@gmail.com
De redactie behoudt zich het recht voor stukken in te korten, te redigeren (bij ingrijpende veranderingen in overleg met de auteur) of te weigeren.

VAN DE HOOFDREDACTEUR

De uren van de dag veranderen, de dagen veranderen, de seizoenen veranderen. We veranderen zelf de hele tijd en we ervaren van moment tot moment heel veel veranderingen. We zijn geneigd om te doen alsof de dingen vastgelegd zijn.

In de natuur vinden ook zichtbare veranderingen plaats. Bomen laten hun bladeren los, paddenstoelen komen boven de grond. En dankzij de paddenstoelen zijn er weer veel mogelijkheden naar ze op zoek te gaan.

A-j de oongn in 'n tuk hebt zee-j neet vól. Twents

Lees wat je wil en laat de rest voor wat het is. Wat zoek je? Wat raakt je persoonlijk? Morgen is het vaak weer anders! Het hele leven bestaat uit momenten. Dat zie je ook terug in de artikelen.

Je loopt over het strand en hebt al heel wat vondsten gedaan. Je telt wat je ziet en je ziet wat je telt! Maar een zeeekat hoort daar nog niet bij. Je gaat met een aantal genoten een weekend richting Lauwersmeer. Een nieuwe wereld gaat voor je open in die omgeving. Je bekommert je om de landbouw, verlangt weer naar kleinschaligheid en je wilt zelf een handje helpen. Het kan. Je kunt ook wandelen of fietsen met een frisse blik!

Lees hoe je wil. Als je het Blad dat je nu in handen hebt op een andere manier wilt lezen, dus enkel online wil lezen. Het kan: stuur een bericht naar bladivnknnv@outlook.nl en vermeld naam en adres. De postbode zal je brievenbus dan overslaan.

Wil je elk seizoen blijven lezen? Je kunt ons steunen met een donatie: NL29INGB0001667413 ten name van IVN Noord-Kennemerland, met vermelding: Blad. Het is een bankrekening van het IVN hier in Noord-Kennemerland, maar financieel is er een innige samenwerking met de KNNV Alkmaar-Den Helder vanwege de uitgaven voor Blad.

Ben je het lezen moe. Je kunt schrijven. Je kunt fotograferen. Dat kun je ook voor de ander doen. Dan is het gewoon een kwestie van insturen naar redactiebladivnknnv@gmail.com. Op bladzijde 2 vind je hoe je dat het beste kunt doen! Belangrijk is wel dat foto's origineel (jpg. bestand) worden ingestuurd.

VLINDERDAG 2024

EEN KORTE IMPRESSIE

Irene Voorberg en Henk Groenewegen

De zomerse vlinderdag op zondag 14 juli was zonnig, maar er was erg veel wind. Toch kwamen gedurende de dag enkele honderden bezoekers naar het PWN bezoekerscentrum 'De Duinheide' (voorheen de Schaapskooi) aan de Zeeweg naar Bergen aan Zee. De vlinderdag is in de loop van de jaren een begrip geworden en met name mensen met kinderen komen er graag. Er is dan ook veel te zien en te doen voor kinderen. De medewerkers van PWN hadden een puzzeltocht uitgezet met vragen over allerlei dieren en planten, waardoor de kinderen (met hun ouders) langs alle kraampjes werden geleid. Van de dieren en planten waren grote foto's neergezet en werd informatie gegeven. Voorts was er een vlinderkooi met rupsen, poppen en vlinders, beschikbaar gesteld door De Vlinderstichting. Er werd met verwondering gekeken naar de 'metamorfose' van eitje naar vlinder. Aan het eind van de dag werden de vlinders door enkele kinderen met voorzichtigheid en enthousiasme vrijgelaten. Ook een klein aquarium met waterdiertjes uit de vijver trok veel belangstelling. De kinderen konden hun energie en creativiteit kwijt met het timmeren van insectenhotelletjes, het beschilderen van vlinders, en het maken van papieren vlinders die op ingenieuze wijze hun vleugels konden laten fladderen. Dat laatste gebeurde binnen vanwege de wind. Een imker vertelde gepassioneerd over zijn hobby met honingbijen en het maken van honing en andere producten.

Ons hoofddoel, het vertellen en laten zien hoe mooi en belangrijk insecten, bloemen/planten en hun onderlinge relaties zijn, hebben we samen met de medewerkers van PWN zeker bereikt. Met dank aan de vele IVN-vrijwilligers kunnen we tevreden terugkijken op een geslaagde dag.

GEMEEN (29)

Test je soortenkennis met het op naam brengen van de afgebeelde soorten. De namen hebben iets gemeen. Met het herkennen van twee soorten heb je een overeenkomst die kan helpen bij het op naam brengen van een mogelijk lastiger derde soort. De volledige oplossing bestaat uit de drie **soortnamen** én hun **gemeenschap**. Mijn foto's zijn in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal gemaakt. Deze aflevering schat ik als zachtaardig in. Wil je uiterlijk 10 oktober je oplossing mailen naar ruudcosters27@gmail.com?

foto 1

foto 2

foto 3

Gemeen 28

Hanneke Reitsma, Marianne Knip, Marian van der Laan, Peter de Zwart, Freek Kalsbeek, Jan Verkaik, Rina Klous & Jacos Jes, Johan Eilering, Michel Ruhland, Marja Apeldoorn, Joop de Wit, Mieke Pol, Mart van Zweeden en Henk Groenewegen vonden direct de complete oplossing. De overeenkomst van grijze bisschopsMUTS, duinfranje-HOED en HELMkrab is HOOFDDEKSEL.

Peter de Zwart reageerde met "De paddenstoel was lastig. Op de determinatiesite www.zwammen.floraeuropa.eu/nl niets gevonden! De zoekterm "paddenstoelen langs de zeereep" bracht mij naar www.yavannah.nl, een leerzaam artikel met een beschrijving van de duinfranjehoed. Een stoere paddenstoel die op dode delen van helm voorkomt (grappig: nog een keer het hoofddekse! helm!)."

"Deze gemeen bezorgde mij geen HOOFDpijn", aldus Jan Verkaik.

WANDELEN OF FIETSEN MET EEN FRISSE BLIK

Johan de Vries, Frank Elzas en Elbert Veel

Via een mooie fietsroute met interessante natuur- en historische bezienswaardigheden en in een dag vier leuke musea in onze omgeving bezoeken, het kan als je uit de 'Expeditie Frisseblik' de route 'Het museum kwartet' volgt. Trek er wel een dag voor uit, maar dan heb je na 35 kilometer het Kaas-museum, het Poldermuseum Heerhugowaard, het Museum Broekerveiling en de Museummolen Schermerhorn bezocht! En heel veel bijzonders in de omgeving gezien. Woensdag 12 juni werd in Museum Broekerveiling het project Expeditie Frisse Blik afgerond met de presentatie van twee gidsjes, een met een vijftal fietsroutes en een tweede met vier wandelroutes, uitgaande van de vier genoemde musea.

De betrokkenheid van IVN Noord-Kennemerland begon met de eindopdracht van Frank, Johan (en Jan Kamper) en Elbert als mentor. Het al enkele jaren lopende project Expeditie Frisse Blik om de vier musea met fiets- en wandelroutes met elkaar te 'verbinden' kreeg 'vaart' door de inzet van met name Frank en Johan na hun afstuderen als IVN-natuurgids. Met inzet van hun kennis van de omgeving, de natuurwaarden en het gidsenvak, hebben we met vertegenwoordigers van de musea vanuit ieder museum een fietsroute en een wandelroute beschreven en geïllustreerd. Zoals hierboven al genoemd, een negende route 'verbindt', als je even doortrapt, alle musea.

Intermezzo

Over het 'maakproces' van deze fiets- en wandelroutes zijn veel verhalen te vertellen.

We laten het bij onderstaande impressie.

Ondanks het weer, veel 'tegenwind', hebben wij namens IVN Noord-Kennemerland en in samenwerking met vrijwilligers van de musea, vorm en inhoud kunnen geven aan Expeditie Frisse Blik! Oftewel het samenwerkingsverband tussen de vier hierboven genoemde musea. En dat voor een geheel nieuwe wandel- en fietsroutes die te verkrijgen zijn bij deze vier musea.

De ontwikkeling van de routes vanaf de Schermermolens ging als volgt.

We togen begin april eropuit om dat fysiek op de fiets waar te maken. Met de zuidwester in het gezicht fietsten we richting de Huigendijk – Oterleek – Stompeloren – Zuid-Schermer. Even een tussenstop voor koffie uit de thermoskan en een plak ontbijtkoek met boter en verder op weg naar West-Graftdijk - Driehuizen - Groot-Schermer - Ursem en terug naar Oterleek.

Wat neem je waar en wat komt er in de routebeschrijving? Van de Bruine kiekendief tot de krakeend, van de lisdodde

tot de koekoeksbloem en van de Ruwe berk tot de abeel. We hebben alles in kaart gebracht en gefotografeerd inclusief de culturele bezienswaardigheden, zoals de molens, boerderijen, houten bruggen, gemalen, etc. Op een vergelijkbare manier hebben we de wandelroute vormgegeven. Vanaf de Schermermolens richting Schermerhorn en via de Mijzenpolder richting Noorderpolderhuis en vice versa.

In samenwerking met het Poldermuseum Heerhugowaard hebben we de routes gelopen en gefietst die onder meer door het park van Luna en langs de Huigendijk en Slingerdijk gaan.

De boekjes

Het resultaat mag er zijn! De routebeschrijvingen zijn gepubliceerd in twee fraai uitgegeven gidsjes en (gratis) verkrijgbaar bij de musea. Overigens kun je ze ook downloaden vanaf www.expeditiefrisseblik.nl

witte brug

Bruine kiekendief Geert

PIEPJONG KNNV-BESTUUR...?

Johan Bos

Jonge mensen enthousiast krijgen voor een bestuursfunctie? Sterkte daarmee...! Bestuurders van stichtingen en verenigingen zijn over het algemeen redelijk op leeftijd. Het is een trend. Bij gebrek aan verjonging nemen ze nog wel eens een extra termijn op hun schouders, om zo de continuïteit te waarborgen. Dat is mooi, maar zonder aanwezigheid van jeugdig talent ook een risico.

Gelukkig is er bij de KNNV-afdeling Alkmaar-Den Helder momenteel een kentering gaande. Begin dit jaar mochten we Mathijs Altena (52) verwelkomen als nieuwe penningmeester. De gemiddelde leeftijd daalde onmiddellijk enkele jaren. Maar met de komst van ons nieuwe algemeen bestuurslid Dennis Klein (26) lijken we als bestuur straks weer piepjong. Nou ja, piepjong...

Mathijs Altena – net als ik afkomstig van Red de Hout – is onze whizz-'kid'. Na het vertrek van Marjolein Boersma, die de ledenadministratie vele jaren perfect heeft bijgehouden, is met Mathijs een nieuw tijdperk ingetreden. In overleg met de collega's van IVN werkt hij aan modernisering van verschillende systemen. De wereld verandert en het is belangrijk op dit soort technische punten mee te veranderen. Toch?

Dennis Klein ken ik al vanaf zijn twaalfde jaar. Ik ontmoette hem voor het eerst bij een vogelvaartocht op het IJsselmeer. Daar stond ik met een standje van mijn reisbureau en met verrekijkers van Swarovski. Ik had een set van 24 ansichtkaarten liggen met foto's van vogels die ik zelf had gefotografeerd. Vogels uit vrijwel alle windstreken en klimaatzones van de wereld. Dennis pakte ze op en begon de namen te noemen. Ik was verbaasd dat hij de eerste vier meteen goed had. Dus ik zei: "Als je ze allemaal weet dan mag je die set gratis meenemen." En wat denk je? Hij wist ze allemaal en corrigeerde mij zelfs toen het ging over een Amerikaanse aalscholver. Achteraf bleek dat we beide gelijk hadden. De vertaling van de Engelse namen naar het Nederlands blijkt soms niet glashelder. Afijn: we werden vrienden, vogelen af en toe en wisselen informatie uit over leuke plekken.

Na zijn middelbare school is Dennis gaan werken als timmerman en loodgieter.

"Ik ben geen schoolganger", zegt hij zelf. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan.

"Ik wilde toch meer mijn droom naleven, namelijk bezig zijn met de natuur. Ik ben daarom gaan zoeken naar een studie en kwam uit op de opleiding Eco & Wildlife op het Yuverta in Velp. Een goede keus. Ik heb veel geleerd en we maken mooie reizen. We zijn naar Spanje geweest, en in augustus ga ik 3 maanden naar Costa Rica. In februari staat Zuid-Afrika in de planning. Kortom een onwijs gave en leerzame opleiding."

Dit voorjaar heeft Dennis een succesvolle vogelexcursie gehouden in de Alkmaarderhout. Samen ontwikkelen we momenteel een vogelcursus voor beginners. Over evolutie, soorten, habitat, etcetera. Ook de meeuwen die je in de stad en omgeving ziet komen aan bod. Geschikt voor jong en oud.

OP WEG NAAR EEN NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW Is VERANDERING MOGELIJK?

Henk Groenewegen

De ouderen onder ons herinneren zich vast de Kleine Aarde, gestart in 1972 met als een van de doelen een meer ecologische landbouw te bevorderen. Het was ook het jaar van het Rapport van de Club van Rome 'Grenzen aan de Groei' dat voorspelde dat in de eerste helft van deze eeuw de ecologische voetafdruk van de mensheid zou moeten stoppen met groeien om de planetaire grenzen niet te overschrijden. Beide zijn actueler dan ooit. De Kleine Aarde heeft die meer dan 50 jaar overleefd en richt zich nog steeds op een 'transformatie van ons landbouw- en voedselsysteem' (zie <https://dekleineaarde.nl>). Heeft dat inmiddels een bredere weerklank gevonden? Als je naar de landbouwpolitiek van de afgelopen jaren kijkt dan lijkt de klassieke landbouw en veeteelt naar steeds efficiëntere productie te (moeten) streven. Dat gaat ten koste van de natuur in brede zin. Het gebruik van herbiciden en pesticiden heeft niet alleen effect op de plant- en insectenpopulaties op de agrarische gronden maar ver daarbuiten. De intensieve bewerking met grote machines gaat ten koste van de bodemkwaliteit. Monoculturen van gewassen bedreigen de biodiversiteit. De grote invoer van veevoer leidt tot een mestoverschot en te veel stikstofverbindingen. Eigenlijk gaat dit alles ook ten koste van de boeren zelf. Het dramatische effect van deze ontwikkelingen wordt getoond in de documentaire 'Food for Thought' van Kadir van Lohuizen over het wereldwijde voedselsysteem.

Is het allemaal alleen maar misère. Nee, helemaal niet. De Kleine Aarde bestaat al meer dan 50 jaar en de biologische landbouw heeft belangrijke ontwikkelingen doorgemaakt. In onze regio is het biologisch-dynamische bedrijf 'de Lepelaar' in Sint Maarten een voorbeeld van een succesvolle onderneming. Het besef dat het samenwerken met de natuur, en niet ten koste van de natuur, beter is voor mens en dier, begint een steeds breder draagvlak te krijgen. Agrarische ondernemers hebben zich verenigd in de organisatie *Caring Farmers* (<https://caringfarmers.nl>) die zich inzet voor het verbeteren van het dierenwelzijn, herstel van de biodiversiteit en het sluiten van kringlopen (helaas door onze nieuwe minister van Landbouw Femke Wiersma "nepperds" genoemd). De organisatie verbindt boeren met o.a. winkels en consumenten om de keten van productie naar consumptie zo kort mogelijk te houden. De particuliere coöperatie *Land van Ons* (<https://landvanons.nl>) zet zich in voor het herstel van biodiversiteit door het aankopen van landbouwgronden. De percelen worden vervolgens verpacht aan boeren die op een natuur-inclusieve wijze hun bedrijf runnen.

Een stap verder gaat *Herenboeren Nederland* (<https://herenboeren.nl>) omdat daar de leden van de coöperatie ook daadwerkelijk bij de voedselproductie betrokken zijn als 'boer'. Als herenboer ben je voor een klein stukje eigenaar, maar tegelijk ook producent en consument. Het motto is dan ook 'Samen duurzaam voedsel produceren'. Er zijn inmiddels tien jaar na de start 22 herenboerderijen en er is een groot aantal in oprichting. In onze regio is Herenboeren Duinstreek vier jaar geleden opgericht. De 'boerderij' (er is

de kleine aarde

Land
van
Ons

Zuidperceel met kas

geen fysiek gebouw) ligt strategisch in de Bergermeerpolder tussen Bergen en Alkmaar op 19 ha landbouwgrond langs de Groeneweg. Sinds ruim een jaar ben ikzelf lid van de Herenboeren Duinstreek, vandaar dat ik hieronder overga in de 'we-stijl'.

Het concept van de Herenboeren heeft drie pijlers: natuurgedreven, sociaal verbonden en economisch gedragen. Hoewel de pijlers *sociaal verbonden* (binnen de eigen community en met de directe omgeving) en *economisch gedragen* (ondernemen met respect voor elkaar en voor de leefomgeving, een economie van 'caretakers') essentieel zijn en verder toegelicht zouden kunnen worden, wil ik met name aandacht geven aan de pijler *natuurgedreven*.

Natuurgedreven betekent dat het beheer van de boerderij natuurinclusief is en gericht op een duurzame kringlooplandbouw. De grond van Herenboeren Duinstreek is voordien vele jaren gebruikt voor de maisteelt en bewerkt met zware machines. En aangezien alles begint bij een gezonde bodem hebben we veel aandacht voor het verbeteren van de bodemkwaliteit. Om de biodiversiteit te bevorderen worden delen van het land extensief gebruikt en zijn delen bestemd voor natuurontwikkeling. Zo is er een natuurvriendelijke oever en een paaibaai, die zodanig worden beheerd dat er een bloemrijke begroeiing en een heliofyten-vegetatie kan ontstaan. Aansluitend is een hectare bestemd voor vogellandje, waar kruidenrijke mengsels worden ingezaaid, vogels kunnen broeden en hun jongen veilig kunnen opgroeien. Op verschillende plekken zijn houtwallen en hagen geplant om vogels, kleine zoogdieren, insecten en andere diersoorten een leefgebied te geven. Op de delen van het land waar we aardappelen en verschillende groenten verbouwen worden de 'productie-percelen' afgewisseld met stroken die zijn ingezaaid met kruidenrijke bloemenmengsels die dienen als leefgebied voor insecten en als groenbemers. Dit jaar hebben we een weideboom-

Zwanebloem bij natuurvriendelijke oever

Scholekster bij natuurvriendelijke oever

De 3 pijlers van het Herenboerenconcept

Natuurvriendelijke oever

Paaibaai gegraven vanuit de afvoersloot

gaard geplant met verschillende oude soorten appel-, peren- en pruimenrassen. De kleine boompjes staan tussen de ingezaaide en hoog opgegroeide bloemen en kruiden.

Om de resultaten van deze manier van beheer te kunnen 'meten' is vanaf de oprichting van de boerderij gestart met het monitoren van verschillende aspecten. Zo monitoren we op een aantal vaste locaties het aantal en de soort wormen als grove indicatie van de bodemkwaliteit. In de natuur-ingerichte gebieden en de weiden worden de planten meerdere keren per jaar geïnventariseerd. Dag- en nachtvlindertellingen leveren weer andere gegevens op. Dit zijn enkele activiteiten van het team 'natuurgedreven', dat ook een taak heeft in het beheer van deze specifieke delen van de boerderij.

Is het allemaal rozengeur en maneschijn? Absoluut niet. In de eerste plaats gooit het weer regelmatig roet in het eten: door de dichte bodemstructuur blijft er veel water op het land staan en gaat er oogst verloren. Bovendien hebben we behoorlijk concurrentie van wat dan eufemistisch 'plagdieren' worden genoemd. Grote koppels ganzen kunnen in een nacht een groot deel van de graanoogst, bestemd voor de koeien, opeten. Het grote aantal hazen betekent een forse bedreiging voor de kolen, bieten, etc., die we graag voor de uitgifte in de winterperiode oogsten. En de coloradokever in de aardappelen of larven van de bessenbladwesp in de bessenstruiken zijn eveneens een bedreiging voor de oogst. Ze worden met de hand verwijderd, er komt geen gif aan te pas. Het betekent wel dat er vele handen nodig zijn, naast de twee professionele boeren die in dienst zijn van de coöperatie, om alles te doen wat nodig is om natuurinclusief, zonder bestrijdingsmiddelen en het van buiten toevoegen van (kunst)mest de boerderij draaiende te houden. Het streven naar een kringlooplandbouw kent vele hobbels en er valt nog veel te leren. Maar het is voor ons allen een mooie uitdaging om te laten zien dat het mogelijk is.

hek bij Noordperceel

Weide boomgaard

Koolplantje beschermd tegen vraat door een net

Strook aardappelen tussen twee bloemstroken (groenbemester)

de vrijlopende en wroetende varkens

PS 1. Ben je geïnteresseerd en wil je eens vrijblijvend kennismaken met Herenboeren Duinstreek, raadpleeg de website voor rondleidingen: <https://herenboeren.nl>

DE VONDST VAN DE ZEEKAT

Johan Eilering

Vanuit de strandwerkgroep organiseren we in de zomer kor-activiteiten en in de winter gaan we wandelen en juttten. Met korren gaan we met een groot net de zee in en verwonderen we de deelnemers met de vangst en de verhalen hierover. Vaak heb je een variatie aan geregelde vangsten, soms kom je iets bijzonders tegen, zoals een pieterman of een tong van 35 cm.

Het juttten levert niet alleen afval op dat mensen achterlaten op het strand, maar ook resten van planten en dieren. Denk aan eikapsels van roggen, haaien en wulken, eistren-gen van de pijlinktvis, schilden van de zeekat, dode zee-koeten en allerlei schelpen. Af en toe tref je iets bijzonders aan op het strand. Vorig jaar bijvoorbeeld vonden we zowel dode als levende zeepaardjes. Met name Lucette Roberts-on-Prooot heeft een flink aantal van de levende zeepaardjes ondergebracht bij het zeeaquarium.

Zeepaardjes leven normaliter vooral in Het Kanaal en bij Zeeland. Daar groeien veel wieren en planten waar ze zich graag in verschuilen. Ze hebben maar één rugvinnetje en houden zich aan de (mos)wieren vast met hun staart. Ze jagen op kleine garnaaltjes en kunnen zich tussen het wier goed verstoppert voor vijanden. Door het opwarmende kli-maat komen ze blijkbaar steeds noordelijker voor. Het zou ook kunnen dat de zeepaardjes steeds vaker leven rondom de voeten van de windmolens, waar zich inmiddels ook veel wieren aan hechten. Doordat hier niet gevestigd mag worden, ontstaat er een geheel nieuw ecosysteem. Mogelijk door storm en hoge golven worden ze losgeslagen van de wieren en drijven mee met de stroming naar de kust. Hier voor de Noord-Hollandse kust kunnen ze zich nergens aan vastgrijpen. Mede door de zandsuppleties voor de kust wordt veel vegetatie op de zeebodem overspoeld met vers zand en verdwijnt deze vegetatie of krijgt het geen kans te groeien. Waar de hier aangespoelde diertjes precies vandaan komen, is niet zeker.

Annette en ik lopen regelmatig over het strand en het is dan lastig om niet je ogen op de vloedlijn of de waterlijn te houden. In juni hadden we een niet alledaagse vondst: een zeekat (Sepia) die net was aangespoeld en nog helemaal intact was, nog niet aangevreten door meeuwen. Heel bij-zonder. Prachtig om zo'n beest op te pakken, het rugschild te voelen en recht in de ogen te kijken. Je ziet heel mooi de aanhechting van het rugschild en een van de uitgestulpte lange vangarmen.

Rugschilden vind je regelmatig op het strand. Een com-pleet exemplaar zelden. Over dat rugschild weten we altijd wel een goed verhaal te

vertellen, maar de rest bij benadering. En dan ga je dus onderzoeken waarom het dier is zoals het is.

Een sepia heeft twee van die langere vangarmen, die een speciale functie hebben, en acht kortere armen. De twee vangarmen, ook wel vangtentakels genoemd, zijn gespierd en krachtig. Sepia's gebruiken ze om een prooi te vangen met een snelle, zweeps slagachtige beweging.

Deze **vangarmen** hebben verschillende functies.

- **Voedsel vangen.** De sepia gebruikt zijn vangarm om kleine prooien te vangen, zoals kreeftjes, vissen en garnalen. De vangarm is bedekt met kleine zuignapjes waarmee de sepia zijn prooi stevig kan vasthouden.
- **Proeven.** De sepia heeft smaakreceptoren op zijn vangarmen waarmee hij kan proeven of zijn prooi eetbaar is.
- **Voedsel manipuleren.** De sepia gebruikt zijn vangarmen om voedsel in kleine stukjes te scheu-ren die hij vervolgens naar de mond brengt en kan doorslikken.
- **Zichzelf schoonmaken.** De sepia gebruikt zijn van-garmen ook om zijn lichaam schoon te poetsen.

- **Paring.** En mannetjes gebruiken hun langere vangarm om spermacellen te transporteren naar het vrouwtje.

De **andere acht armen** hebben de volgende functies.

- **Voedsel vastpakken.** De acht armen, bedekt met zuignappen, helpen de sepia om prooi te vangen en vast te houden.
- **Manipuleren.** De armen zijn flexibel en behendig, waarmee de sepia voedsel in stukken scheurt, voorwerpen ergens anders neerlegt en zich in zijn omgeving verplaatst.
- **Zichzelf verdedigen.** De armen kunnen worden gebruikt om vijanden af te schrikken of te vechten.
- **Communiceren.** Sepia's gebruiken hun armen om signalen naar andere sepia's te geven, bijvoorbeeld om te paren of hun territorium af te bakenen.

Bij krabbetjes is het redelijk simpel om het verschil te zien tussen een mannetje en een vrouwtje. Het onder-scheiden van mannelijke en vrouwelijke sepia's kan

lastig zijn, maar er zijn toch enkele kenmerken waar je op kunt letten.

- **Grootte.** Mannetjes zijn over het algemeen groter dan vrouwtjes.
- **Vorm.** Mannetjes hebben een breder lichaam dan vrouwtjes.
- **Sifon.** De hevel (sifon) is bij mannetjes langer en bre-der dan bij vrouwtjes.
- Met die sifon blaast hij waterstraaltjes over het zand, met de bedoeling om prooidieren als garnaaltjes en jonge vis op te schrikken. De geschrokken prooidie-ren worden met de vangarmen bliksemsnel gegrepen vooraleer ze zich opnieuw kunnen ingraven.
- **Kleur.** Een sepia heeft pigmentcellen in zijn huid zitten, waarmee hij van kleur kan veranderen en zijn uiterlijk aan de omgeving kan aanpassen. Tijdens de paringsperiode vertonen mannetjes vaak opvallende kleuren en patronen om vrouwtjes aan te trekken. Bovendien is de zeekat in staat de vorm van zijn huid te veranderen. Ze kunnen stekels en tentakels vormen om beter op te gaan in hun omgeving. Het zijn ware meesters in mimicry, maar tijdens de paring verschie-ten ze snel van kleur.
- **Gedrag.** Mannetjes kunnen agressiever zijn dan vrouwtjes, vooral tijdens de paringsperiode.

Het probleem is dat je deze verschillen alleen kunt onder-kennen als je meerdere exemplaren bij elkaar hebt.

De vondst van zo'n prachtig dier, maar zeker ook van ande-re dieren zoals zeepaardjes en dode zeekoeten, vertelt het verhaal van klimaatverandering heel tastbaar.

Door de opwarming van de zee migreren sepia's noord-waarts en vinden daar veel voedsel en minder roofdieren (kabeljauw e.a. zijn door overbevissing afgenomen).

De zeekoeten troffen we dood op het strand aan, waar-schijnlijk doordat ze tijdens de trek over zee wilde foerage-ren, terwijl hun eten (kleine visjes aan de oppervlakte) door de opwarming dieper zijn gaan zwemmen, te diep voor de zeekoet. Ze zijn uitgeput, verhongeren en spoelen aan op het strand. Zorgwekkend allemaal.

WEEKEND IVN NAAR LAUWERSMEER

Cor Thomas

Op drie kilometer van mijn huis bevindt zich het dorp **Driehuizen**, echter om één huis hieraan toe te voegen heb ik 170 km moeten rijden om uiteindelijk op onze weekendbestemming in **Vierhuizen** te geraken. Gelukkig hebben we tegenwoordig satellietnavigatie, anders had ik nu nog in het mooie Groningse land rondgedwaald. Zoals we inmiddels gewend zijn van de organisatie hadden zij weer een schitterende locatie gevonden, in dit geval het kleinschalige vakantiepark Robersum. Na de welkomstborrel en het inleidend praatje van Tine werden we verrast door vers aangevoerde stampotten en konden daarna de avondetappe naar de Zoutkamperplaat moeiteloos volbrengen. Los van het genieten van deze prachtige vlakke, werden we verrast met een opdracht: verzamel zoveel mogelijk grassen en vertel er wat over bij terugkomst. De beloofde uitkijktoren werd moeiteloos gevonden en de door de organisatie bestelde vogelshow van duizenden spreeuwen werd vlekkeloos aan de horizon uitgevoerd. Daarna werden we verrast door de ondergaande zon en de wolken die het zonlicht filterden, waardoor een rijke schakering van kleuren zichtbaar werd en konden we de eerste dag met voldoening afsluiten.

De volgende ochtend, na de gebruikelijke eieren consumptie op bestelling, naar wens geserveerd door Johan en Cor, gevolgd door de lunchpakketten preparatie, gingen we opnieuw op weg naar het Lauwersmeer waar Jörgen de

Bruin (IVN/Nationaal park Lauwersmeer) ons opwachtte. De beloofde Grauwe kiekendief liet zich niet zien, maar wel heel veel wadvogels die hier een ruim aanbod van voedsel tot hun beschikking hebben. Lauwersmeer, de kraamkamer van de natuur! Jörgen gaf helder het belang en ontwikkeling van dit prachtige gebied weer en begeleidde ons onderwijl langzaam richting de veerboot naar Schiermonnikoog. Echter, voordat we opstapten kregen we via een mooie tocht door de haven nog een bootwrak te zien, neergelegd op het wad en ingericht om broedende visdieven te beschermen.

In het zonnetje op het dek zorgde de firma Wagenborg voor een vlekkeloze overtocht, waar we werden opgewacht door representanten van Natuurmonumenten en NP Schiermonnikoog, te weten Marijke, die later Natasja bleek te heten en door Natasja die weer Marijke was. Erg verwarrend allemaal, maar wel keien op hun gebied. Nog verwarrender werd het toen schorren (Zeeland) hier kwelders heetten en zeeasters (Zeeland) weer lamsoor werd genoemd. Marijke was goed op dreef en verklapte na afloop dat zij nog nooit zoveel had verteld in korte tijd. Het was dan ook een hele belevenis om bij opkomend water de kwelder op te gaan en tussen al het bloeiende lamsoor te lopen. Ook de truc met schijnsurrie, waarvan

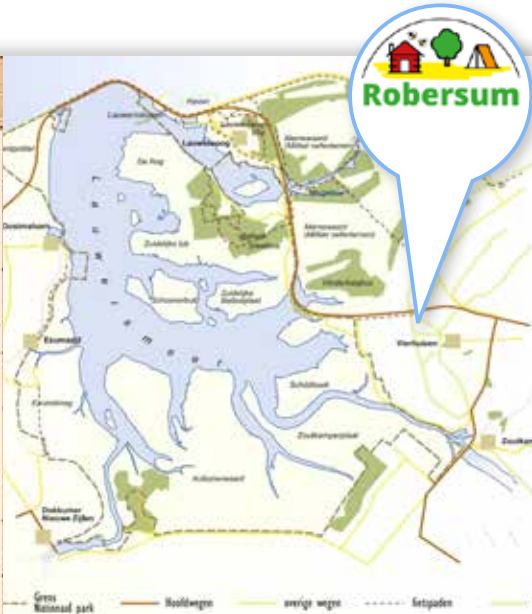
het bloempje zich sluit bij aanraking van zout water, werd gewaardeerd. Daarnaast nog andere mooie waarnemingen zoals zeerus, zoutmelde, Zilte rus en op de hoge kwelder nog Engels gras, Stijve ogentroost, kruisdistel (een allochtoon, meegevoerd bij dijkversterking). We vervolgden het fietspad via de meertjes naar het hoogste punt van het eiland, de bunker Wasserman. Na de groepsfoto en de hartelijke woorden van Tine namen we afscheid van twee geweldige gidsen. Onderweg vond de leiding nog uit dat er geld over was voor een drankje op het terras, natuurlijk met bitterballen en nog een drankje om de bitterballen weg te spoelen. Daarna kwam de echte verrassing: het diner aan boord van de veerboot. Een unieke en slimme uitvinding van de leiding en in een volle boot stonden we in de rij om nog meer calorierijk voedsel te verorberen. Tot slot de fietstocht terug die na deze zeer voedingsrijke overtocht moeiteloos werd voltooid richting Robersum.

Opnieuw de ochtend met eierrijke verrassingen van Johan en Cor en vervolgens fietsend in een nieuwe richting, waarvan alleen Annie en Ben de eindbestemming kenden. Wij fietsten daar blindelings achteraan, vol bewondering voor Annie die de route fietste alsof zij een autochtoon van de provincie was. Aangekomen op een dijk in niemandsland was een compliment over de geleverde prestatie aan haar op zijn plaats, waarna Annie bekende dat zij alles via de overbekende fietsknooppunten had voorbereid. Voor

de dijk stonden nu drie mannen: Sander, Frank en Jan van het Groninger Landschap, waarvan één duidelijk de leiding had en dit ook niet meer losliet. Nu was onze aankomstplek dan ook zeer bijzonder: een zeedijk die aansloot op een andere zeedijk, aangelegd om een stuk van de Lauwerszee in te dammen. Daarachter weer de Westpolder en voor ons de kwelders met hun rijshouten palen om de aanstormende zee te ontdoen van het aangevoerde slib. Het ontstaan van het nieuwe Nederland zoals wij dat hebben geleerd op school. Lopend in een indrukwekkende landleegte met fantastische wolkenpartijen werden wij bijgepraat over het ontstaan van het Gronings landschap. Sander vertelde over o.a. het Engels slijkgras, essentieel voor het vasthouden van het pas gevormde kleidek, dat het teveel aan zout weer uitzweet. Bijzonder waren toch wel de fluitende bruggen in dit landschap. Al lopend ontdekten we ook door water gemaakte klei canyons. Het Groninger Landschap lijkt vlak, maar het hoge land ligt op een meter boven NAP en richting Groningen weer naar min drie meter NAP. Tot slot de boeren die al eeuwen op dit vruchtbare land goed geld verdienen. De bekendste naam is Mansholt en onderweg terug kregen we nog een spontane ontmoeting met één van de nazaten op het erf van een immense boerderij.

Bij de afsluiting werd opnieuw het gemis van Ben van Wees aangehaald, vergezeld door vele beterschapswensen voor hem. Dit leidde tot de bekentenis van de organisatie dat dit weekend het laatste weekend was door hen georganiseerd. Geen leuke boodschap na jaren van fantastisch georganiseerde IVN weekenden, maar wel een logische gezien het groot aantal jaren dat wij met hen hebben mogen optrekken.

Ben en Annie, Tine en Ben, jullie zijn keien en wij als deelnemers kunnen nog jaren teren op alle ervaringen en belevenissen. Namens alle deelnemers heel veel dank en we hopen jullie bij andere gelegenheden weer te ontmoeten.

O ja, nog één keer één excursie naar de Marker Wadden in het voorjaar 2025 door dit fantastische team te organiseren, maar gelijktijdig de oproep aan onze IVN'ers om een nieuw team te vormen voor de komende jaren dat ook weer weekenden wil organiseren in het nog niet bezochte deel van Nederland. Geef je op aan het bestuur!!

ALLEDAAGSE VLINDERS

– deel 11– **Kleine vos** (*Aglais urticae*)
(10 wetenswaardigheden over een alledaagse soort, welke daardoor met andere ogen bekeken kan worden)
Verzameld door Ruud Costers (ruudcosters27@gmail.com)

1. De Nederlandse naam vos slaat op de vosbruine grondkleur van de vlinder. In de zeventiende eeuw werd hij gulsigaerd en kleine aurelia genoemd. De wetenschappelijke soortnaam urticae verwijst naar zijn waardplant, de brandnetel.
2. Er komt incidenteel variatie in de vleugeltekening voor. Met een, twee of drie stippen of een albi-no exemplaar.
3. De soort overwintert als vlinder in een droge ruimte, zoals schuurtje, zolder, kelder, konijnenhol en bunker. Ontwaakt hij twee of drie keer uit zijn winterslaap, dan sterft hij uitgeput. Het is veelal de eerste vlinder die je in het prille voorjaar tegenkomt, vooral op vroegbloeiende soorten, zoals klein hoefblad en gewoon speenkruid.
4. De in de stad overwinterde vlinders komen eerder uit hun winterslaap. Dit zal het gevolg zijn van de hogere gemiddelde temperatuur in de stad.
5. Mijn persoonlijke fenologische datagrenzen in de Noordkop zijn 18 februari (2015) en 8 november (2014).
6. De gemiddelde duur van de stadia is voor ei 10, rups 22, pop 12 en vlinder maximaal 360 dagen. De geschatte maximale eiproductie is 300.
7. Het vrouwtje kiest vooral de onderkant van de bladeren van jonge exemplaren van de grote brandnetel om de eitjes op te leggen. Vervolgens doen de in grote groepen levende rupsen zich daaraan tegoed. Het vrouwtje is al gestorven voordat de rupsen uit de eitjes komen.
8. De vlinder vertoont enige trekdrang waardoor hij zijn areaal kan vergroten of een kwijnende populatie op peil kan houden.
9. Wanneer je een takje naar een kleine vos gooit en die erop afgaat, dan is het een mannetje.
10. In 2023 werd de laagste stand bereikt sinds het begin van de meetnetten in 1992. Verwacht wordt dat door de klimaatverandering Nederland voor de Kleine vos ongeschikt raakt.

(verzameld door Ruud Costers, ruudcosters27@gmail.com)

Kleine vos 15 maart 2022 Hondsbossche Zeewering

Kleine vos 12 juni 2022 Pettemer Tankvallen

A-J DE OONGN IN 'N TUK HEBT ZEE-J NEET VÓL

Ger Augustus

Het grootste deel van het jaar ben je aan huis en omgeving gebonden. In de zomer verandert dat en laad je de halve huisraad in de auto om via de snelweg het platteland in het oosten op te zoeken. Daar wordt de halve huisraad voor twee weken ingeruimd in een vakantiehuisje. Je bent dan op vakantie.

Ik bevind me aan de oever van de Dinkel. Een riviertje. De bron ligt ten noorden van Coesveld in Noordrijn-Westfalen, stroomt in Twente op korte afstand van de grens naar het noorden. In de buurt van Ootmarsum gaat de Dinkel de grens weer over en mondt bij Neuenhaus uit in de Vechte. Die komt Nederland ook binnen en wordt dan Overijsselse Vecht genoemd.

Het platteland pakt groots uit. Hier is sprake van een grootschalige agrarische huishouding

Ik ben op het platteland. Alles om me heen is groen. Grote oppervlakten grasland liggen er als een biljartlaken bij. Ik zie weinig koeien buiten. Wel kom ik grote stallen tegen met daarin het geluid van etende koeien. Ik begrijp het, het groene graslaken zal bij goed weer, droog en zonnig, gemaaid worden. En inderdaad, het gebeurt ook. Het gras wordt opgeslagen en de koeien zullen het op hun ontbijt-lunch- en dinerbordje geserveerd krijgen.

Het is medio juli en het Gewoon jacobskruiskruid staat geel te zonnen in de bermen. In de bermen mag het staan, maar de industriële boeren met hun honderdtal koeien op stal, of dan toch maar in de wei, zijn wat huiverig voor het kruiskruid.

Jacobskruiskruid is inheems. Vroeger was de plant vooral in de duinen algemeen. Nu is hij in het hele land te vinden, vooral op verstoorde bodems, zoals wegbermen.

De plant bevat giftige stoffen. In gedroogde vorm blijft de giftigheid actief. En daar hebben de koeienboeren hier problemen mee. Als de droge plant in het kuilgras of hooi komt, kan dat minder prettig zijn voor de gezondheid van de koeien. Op het land herkennen de koeien de plant en laten deze gewoon staan. In het hooi is er van herkenning geen sprake meer. Als ik kijk naar alle grastapijten om me heen, dan heb ik niet het idee van verstoorde grond. De kans is heel klein dat de maaiers jacobskruiskruid via de maaibalk vermalen. Bovendien kan het zaad niet ontkiemen in bemest grasland. Toch zie ik om me heen dat de plant handmatig wordt verwijderd en afgevoerd.

Een plant kan tussen 50.000 en 200.000 zaden produceren. De plant bloeit in juli en augustus en de zaadverspreiding vindt vooral in augustus plaats. Op plekken waar gemaaid is kan de plant opnieuw tot bloei komen en dan ook in september nog zaad dragen.

Het zaad wordt vooral (60%) door de wind verspreid. De pluizen waaraan de zaden hangen zie je soms honderden meters door de wind meegevoerd worden. Het zaad zelf is er dan echter al uit. Verreweg het meeste zaad is binnen vijf meter van de plant al uit het pluis verdwenen. Op een afstand van meer dan 25 meter is de zaadverspreiding haast verwaarloosbaar. Als veilige marge kan dan ook een afstand van 50 meter worden aangenomen.

Het is dus beter dat koeien en paarden deze plant niet eten. Een aantal larven van kevers en insecten lusten de plant wel. Bekend is de zwart met geel gestreepte rups, onderweg om Sint Jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*) te worden. Die rupsen vinden het gif een goed middel om de meeste vijanden op afstand te houden.

Bronnen: Wikipedia en De Vlinderstichting.

HERKENNEN (5)

Peter Boer

Er zijn talloze schimmel-, plant- en diersoorten die sprekend op elkaar lijken. En dus vaak opgezadeld worden met een verkeerde soortnaam. In de komende nummers van Blad pikken we er steeds een paar van uit. Als je weet waar je op moet letten, is het simpel.

Deze keer de Duitse en de Gewone wesp.

Door velen worden de Gewone en de Duitse wesp als irritant, lastig en zelfs gevaarlijk beschouwd. Limonadewespen worden ze ook wel genoemd. Ze lusten van alles. Op de picknicktafel likken ze van de zoetigheid en happen stukjes worst van je boterham. Daarbuiten houden ze van nectar en jagen op allerlei insecten (vliegen bijvoorbeeld).

Beide soorten kauwen houtvezels tot een soort papier maché en metselen daarvan een groot, bros bolvormig nest. Dat wordt opgebouwd in holten in de grond, zoals konijnenholen, maar ook onder dakpannen, in spouwmuuren en schuurtjes. De werksters overlijden voordat de winter intreedt. 's Winters kan je alleen maar koninginnen tegenkomen, bijvoorbeeld op zolder, in de schuur of bijkeuken.

Het verschil tussen beide soorten is best lastig. In feite is alleen de koptekening een goed onderscheidend kenmerk. Op het kopschild van de Gewone wesp (*Vespula vulgaris*) zie je een ankertje; dat ontbreekt bij de Duitse wesp (*Vespula germanica*). Ik heb me hier beperkt tot de twee meest algemene, zogenaamde papierwespen. Een niet zeldzame soort die je ook best tegen kan komen is de Rode wesp (*Vespula rufa*). Deze heeft ook zo'n ankertje op het kopschild, maar deze heeft op het gele achterlijf ook rode vlekken.

GEWONE WESP

DUITSE WESP

PREDATOREN, ONTGINNERS, WATERWOLVEN, TURFSTEKERS, RIETTELERS, BOMENSCHUDDERS, EIERROVERS ETC, ETC..

OFWEL, WAAR BROEDEN LEPELAARS EIGENLIJK HET LIEFST?

Tekst Jeroen C.J. van Wetten en Bart Romijn
Foto's Bart Romijn

Wie gewend is aan het beeld van een foeragerende lepelaar, wadend door ondiepe slootjes, oevers van wateren of langs geulen en platen in het getijdengebied, associeert dit snel met het beeld dat de lepelaar een typische "moeras" vogel is die ook het liefst in uitgestrekte, moeilijk toegankelijke, goed beschermde rietlanden en kweldergebieden broedt. Ontginning van laagveengebieden, turfwinning, inpolderingen, droogmakerijen of de vraatzucht van de waterwolf heeft door de eeuwen heen veel habitat voor lepelaars in Nederland vernietigd.

lepelaars foeragerend in zoetwatermoeras

Oud gebruik

Uit archeologische opgravingen in Alkmaar bleek de lepelaar al rond 4000-2000 jaar v.Chr. op het menu te staan van de Nederlanders. Naar men zegt is de waarde van de natuur moeilijk in geld uit te drukken. Onze voorouders echter waren zich hier zeer wel van bewust. Talloze locaties in Nederland met "Reigersbos" in de naam stammen uit de tijd dat in dergelijke bosjes feitelijk een alleenrecht gold voor sommige machtige mensen om jonge lepelaars (en reigers en aalscholvers) uit de bomen en struiken te "schudden" en eventueel, als men erbij kon, ook nog eieren te verzamelen. Er bestaan beschrijvingen/analen vanaf de veertiende eeuw dat eieren en jonge lepelaars "met schepen vol" een exportproduct waren naar het

lepelaar in getijdegebied Kwade Hoek foeragerend

Engelse hof. Geruchten gaan dat tot in de twintigste eeuw een legsel van 4 eieren circa 500 gulden opbracht voor eierverzamelaars uit de Britse aristocratie. Interessant daarbij is dat in de zeventiende eeuw de lepelaar als broedvogel verdween in Engeland, vermoedelijk door overbejaging en exploitatie van de kolonies aldaar.

lepelaar: ouders en jongen
Alkmaarse Hout in beuk met klimop. Mei 2024.

door storm stuk waaien en jongen of eieren naar beneden vallen. Een bijkomend risico van op de grond broeden is dat spring- en stormvloed of andere overstromingen kunnen plaatsvinden. En, tot het moment dat Nederlanders stopten om jonge lepelaars uit boomnesten te schudden, had broeden in bomen ook weer een nadeel.

Holland zonder bomen

Eind negentiende eeuw, begin twintigste eeuw waren nog maar weinig effectief beschermde natuurgebieden in Nederland aanwezig. Het is bovendien niet ondenkbeeldig dat de grenzeloze plundering van in (reigers-) bosjes en bomen broedende lepelaars, door de jongen uit de bomen te "schudden", geleid heeft tot het beeld dat lepelaars in Nederland het liefst op de grond broeden in met name moerassig rietland zoals in het Naardermeer en het Zwanenwater, alwaar in zeventig jaren van de vorige eeuw de laatste kolonies van enige omvang voorkwamen. Het is goed om hierbij aan te tekenen dat beide gebieden nauwelijks bebost waren. Zo werd in het Zwanenwater de houtopstand opgestookt door de plaatselijke bakker en waren, zoals oude inwoners nog kunnen vertellen, grote uitgestrekte laagveengebieden in Nederland ofwel boomloze weidegebieden, ofwel boomloze rietproductie gebieden. Je kon bij wijze van spreken altijd ongehinderd over een boomloze horizon aan de andere kant van de Weerribben, Wieden of Naardermeer, de kerktoeren zien van het volgende dorp. In het "ideaalbeeld" van de Nederlandse laaglandnatuur van weidevogelrijke weilanden en moerasgebieden, uit de tijd van Thijsse, ontbreekt bosopslag.

Eventuele grondpredatoren werden tot ver in de twintigste eeuw te vuur en te zwaard bejaagd of waren zelfs verdwenen en dat werkte in het voordeel van op de grond broedende lepelaars. Voeg daarbij dat natuur- en soortbescherming in de loop van de twintigste eeuw duidelijk opgang maakten en dat de Nederlanders stopten met plunderen van eieren en jongen uit de lepelaar kolonies en het wordt begrijpelijk dat de Nederlandse lepelaar prima kon broeden in kolonies op de grond.

Van den vos Reynaerde

Toen kwam de vos terug. Op zichzelf een prachtontwikkeling, net als de terugkeer van de wolf, maar voor de op de grond broedende lepelaar een nieuwe uitdaging. Inmiddels was een significante groei waarneembaar van kolonies en op de grond broedende lepelaars op de Waddeneilanden, waar de vos niet kwam. Of dit uitwijkgedrag een reactie op de vos was, of dat andere oorzaken hieraan ten grondslag lagen, blijft gissen. Maar naast deze ontwikkeling op de Waddeneilanden, gingen “vasteland” lepelaars steeds meer broeden in bomen en struiken. Zo was dat b.v. te zien in het Quackjeswater op Voorne-Putten in wilgen, De Liede bij Haarlem in Zwarte elzen, de kazematten van de Robbenplaat bij Den Oever in vlieren en meidoorns, Landgoed Marquette bij Heemskerk in dennen, de Auken nabij Steenwijk in wilg of meest recentelijk in 2024 in de Alkmaarse Hout in beuken en eiken.

Publiek en wetenschap

Uitgebreid monitoren, door auteurs, van de in de beuk en eik broedende lepelaars in de Alkmaarse Hout liet zien dat de lepelaars zich totaal niets aantrokken van de vele wandelaars en belangstellenden die vlak bij de betreffende bomen konden komen. Onaangeroerd zaten de oudere vogels tot slechts 4 meter boven het toegestroomde publiek te baltsen en takjes af te breken. Blijkbaar is de angst bij lepelaars voor de Nederlander als predator sterk afgenomen.

Dat het ringen en zenderen van in bomen broedende lepelaars erg moeilijk is, is voor de wetenschap mogelijk een klein nadeel, voor de in bomen broedende lepelaars in steden en dorpen is het een verstorende factor minder.

- Clason, A.T. & W. Prummel, 1978. Een glimp van de Avifauna uit het verleden. Vogeljaar 26:209-217.
- Poorter, E., 2018. Lepelaargewoonten/lepelaargenoten. Uitgeverij op de Wierden.
- Wetten, J.C.J, van, 1985. The status and distribution of the Spoonbill (Platalea leucorodia). Institute of Taxonomic Zoology, University of Amsterdam. 59pp.
- Wetten, J.C.J, van, & B. Romijn, 2024. Een nieuwe kolonie Lepelaars in de Alkmaarse Hout en hoe de mensen zich daartoe verhouden. De Kleine Alk. Jaargang 42. Nummer 2. 2024

Tak verzamelende Lepelaar op geringe hoogte boven publiek wandelpad Alkmaarse Hout . Maart 2024

25 SEPTEMBER 19:30 U.

duolezing door Wim Klein & Theo Peeters

"Wespen in Nederland".

Het wordt tijd voor een reëler beeld van 'de' wesp. Een beeld dat beter in verhouding staat tot de fascinerende veelzijdigheid van deze belangrijke insecten. In Nederland komen meer dan 5000 verschillende soorten wespen voor, met een grote diversiteit in uiterlijk en levenswijzen. Van jagende tot bloem bezoekende volwassen wespen. Van insectenetende tot plantenetende larven. Van sociale tot parasitaire soorten. Daarom hebben Naturalis Biodiversity Center, EIS Kenniscentrum Insecten, de Wespenstichting, de Nederlandse Entomologische Vereniging en de jeugdbonden JNM en NJN, 2024 uitgeroepen tot het Jaar van de Wesp.

In het Jaar van de Wesp zetten we wespen in het zonnetje. In 2024 organiseren we allerlei publieks- en onderzoeksactiviteiten, zoals onder andere lezingen en excursies en de wespentelling. Doel is om te laten zien waarom we wespen juist moeten waarderen. Om meer mensen kennis te laten maken met de diversiteit in uiterlijk en leefwijze van deze interessante dieren. En om geïnteresseerden beter in staat

te stellen om verschillende soorten te herkennen. Tot slot willen we stimuleren om de omgang met sociale wespen te verschuiven van verdelen naar behoud. Jaar van de Wesp is mede mogelijk gemaakt door het Cultuurfonds; het Jacob van Zijverden Fonds en de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting.

Wim Klein, gastmedewerker van Naturalis, is een specialist op het gebied van de graafwespen. Theo Peeters werkt bij een bedrijf dat onderzoek doet naar de impact van bestrijdingsmiddelen op een levensgemeenschap en heeft zich gespecialiseerd in zeer kleine wespen. Beiden werkten mee aan 'De wespen en mieren van Nederland'.

Wie meer informatie wil, kan contact opnemen met info@jaarvandewesp.nl

harkwesp *Bembix rostrata*

Acropiesta macrocera. foto Kees Zwakhals

23 OKTOBER 20:00 U.

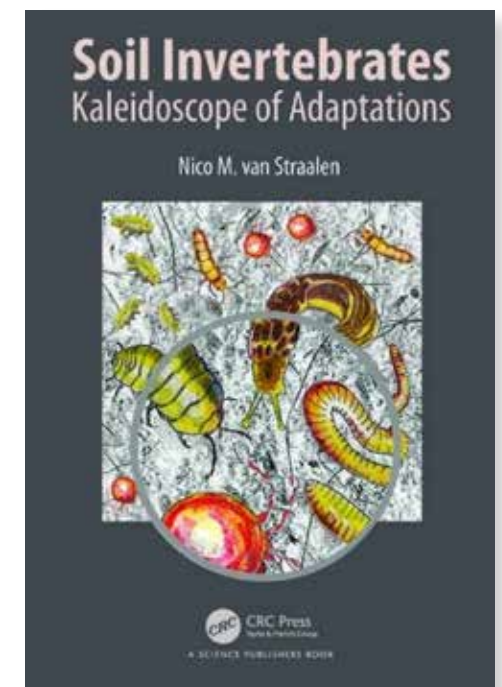
Lezing door Nico van Straalen

"De belangrijke rol van het leven in de bodem"

De bodem is het medium waarop we leven en waarvan onze voedselproductie afhankelijk is. Tegelijkertijd wordt de bodemgezondheid over de hele wereld bedreigd door erosie, verdroging, overdadige afdekking, stikstofdepositie en vervuiling. Er is een internationale beweging gaande onder de kreet: "Red onze bodems!" De Europese Unie heeft eindelijk een Kaderrichtlijn Bodem aangenomen. Maar de bodem krijgt nog niet de bescherming die ze verdient. Onder het maaiveld leeft een complexe wereld van bacteriën, schimmels en kleine kruipende en gravende dieren. Ze maken gangen en tunnels, ze vreten humus en dode planten, ze knabbelen aan plantenwortels en verwerken kadavers en mest. Hun activiteit is essentieel om de bodem gezond te houden en de kringlopen in de natuur te ondersteunen. Bovendien zijn er vele ziekteverwekkers die tijdens een deel van hun leven in de bodem verkeren. Daarom is goed bodembeheer essentieel voor de menselijke gezondheid

Nico van Straalen is em. hoogleraar Dierecologie aan de Vrije Universiteit en schrijver van het boek "Soil Invertebrates. Kaleidoscope of Adaptations"

27 NOVEMBER 20.00 U.

Lezing door Aglaia Bouma

"Alles over en voor insecten"

Waar toe de steken van een hoornaar kunnen leiden! De schrijfster belandde op haar zeventiende levensjaar in een Oostenrijks ziekenhuis, nadat ze door een wesp gestoken was en allergisch bleek voor het wespengif. Ze liep een bijna dodelijke anafylactische shock op. Het kostte haar een flink aantal jaren om van insectofoob insectofiel te worden. Het is te lezen in haar boek "Insectenrijk" (2020), destijds genomineerd voor de Jan Wolkers prijs. In 2023 verscheen "Huisgenoten", over insecten in en om huis. Aglaia Bouma zal ons tijdens de lezing meenemen in de wereld van "het" insect. Hoe zien zij de wereld? Wat zijn hun trucs om een partner te versieren? Hoe zit hun leven in elkaar? Wanneer en hoe kun je welke insecten vinden? Slapen ze? En zijn ze in staat pijn te lijden?

Aglaia Bouma is een gedreven entomoloog die de wereld wil laten zien hoe prachtig, grappig, fascinerend en onmisbaar insecten zijn. Dit doet ze door middel van lezingen, media-optredens, haar populairwetenschappelijke boeken en onderwijs en onderzoek in haar functie bij Naturalis Biodiversity center.

28 SEPTEMBER 13.30 U.

Lezing Jan Boshamer

Als muizen nou eens géén muizen blijken te zijn?

Kleine zoogdieren zijn lastig te onderzoeken. Deze dieren laten zich niet zo gemakkelijk zien, behalve als de kat bijvoorbeeld een muis of spitsmuis gevangen heeft. Als het beestje klein is en een vacht heeft, wordt het al snel een muis genoemd. Is het iets groter dan is het een rat... Is dat zo? Wat nou als de muis toch geen muis blijkt te zijn? Enig idee hoeveel verschillende soorten 'muizen' er in onze directe omgeving leven?

Om te beginnen is de omschrijving 'muis' al een verkeerde. Spitsmuizen bijvoorbeeld zijn wel klein, maar zeker géén muizen! Spitsmuizen zijn insectenetters en daarmee eerder verwant aan de mol en egel. Vleermuizen hebben vleugels, dus dat zullen dan wel geen gewone muizen zijn.... En dan zijn er nóg twee groepen die behalve het 'muis' in hun naam, niets met elkaar gemeen hebben en daarmee voor een hoop verwarring zorgen. Dit zijn de woelmuizen en ware (echte) muizen. Tijdens de voordracht op 28 september 2024 probeert Jan Boshamer wat orde in de chaos te scheppen en gaat hij wat dieper in op deze 'kleine zoogdieren'. Na de pauze volgt er een 'verdiepende doe-activiteit', die meehelpt de verschillende diergroepen in het vervolg goed uit elkaar te kunnen houden.

dwergmuis

Behalve naar hun uiterlijke kenmerken kijken we ook naar hun plaats in de voedselketen en hun belang voor het complete ecosysteem. Terloops komen ook verschillende andere zoogdieren aan bod die we in onze omgeving, tot soms vlak bij huis, kunnen tegenkomen.

Jan Boshamer is als natuurliefhebber al jaren gefascineerd door kleine zoogdieren die in onze naaste omgeving voorkomen. Natuurliefhebber sinds de lagere school en lid van de Zoogdierverseniging en de KNNV. Afkomstig uit het onderwijs en daarom altijd bereid anderen over zijn interesses te vertellen.

muizenval

26 OKTOBER 13.30 U.

Lezing José Wolff-Baggen

Beelden van de flora en fauna van Polen en Scandinavië

José Wolff-Baggen is gepensioneerd na een aantal jaren werkzaam geweest te zijn als docente Frans in het voortgezet onderwijs. Fotograferen doet ze al haar hele leven. Haar onderwerp is de natuur, met name vogels, bloemen, insecten en landschappen, maar ook zoogdieren als die voor haar lens komen. Samen met haar man trekt ze graag de natuur en zelfs de wildernis in binnen- of buitenland in, en brengt dan heel wat foto's mee terug.

Vanavond presenteert ze foto's van twee verschillende Europese gebieden: Polen en Scandinavië. In beide gebieden is ze meerdere keren geweest. In Polen ruim 15 keer samen met een groep mensen die elkaar kent van natuurkampen tijdens hun jeugd. Er zitten verschillende "kenners" in de groep: vogel-, planten- en insectenkenners, waardoor men elkaar aanvult en van elkaar leert. José is de fotograaf van de groep.

Een walvis

De hop

23 NOVEMBER 13.30 U.

Lezing Alfons Vaessen

De bijzondere paddenstoelen van de Texelse zeereep

De duinen van Texel zijn zeer rijk aan paddenstoelen. Maar in de buitenste duinen met hun vegetatie van helm en de daarachter gelegen gebieden met mossen, zoals duinsterretje, komen veel bijzondere paddenstoelensoorten voor die je elders in de duinen niet vindt. Tijdens de lezing zal ik ingaan op de bijzondere paddenstoelen van deze zeer dynamische omgeving. De late herfst is bij uitstek de tijd om deze paddenstoelen waar te nemen.

Alfons Vaessen is een kenner van paddenstoelen. Hij doet al vele jaren onderzoek naar de paddenstoelen van de buitenste duinen in heel Nederland en is daarvoor ook regelmatig op Texel te vinden. Hij was coördinator van met paddenstoelenmeetnet zeereep en heeft bijgedragen aan de Veldgids Paddenstoelen van de zeereep.

duinfranjehoe in de helmduinen

Gesteelde stuifbal in grijs duin

Zaterdag 14 september. Excursie naar het Robbenoordbos. Dit bos kenmerkt zich door de bijzondere paddenstoelen die de afgelopen jaren door ons worden aangetroffen. Verzamelen om circa 11:00 uur aan het eind van de Sluitgatweg bij de Radio-TV zendmast (deze is vanaf de A7 te zien). Voor de Afsluitdijk rechts afslaan. Opbelexcursie: 0629299052

Zaterdag 21 september. Excursie naar Landgoed Elswout. Er mogen niet meer dan 15 personen het terrein op vanwege de kwetsbaarheid van met name de mosheuvels. Verzamelen om 10:30 uur op de parkeerplaats naast het poortgebouw. Kom je met de auto? Let op want tegenwoordig is het betaald parkeren. Tarieven: €1,50 per uur, €6,50 per dag. Niet vergeten je op te geven: 0629299052.

Zaterdag 28 september. Excursie Nyenrode Breukelen. De afgelopen 2 jaar kwamen we telkens vlak na een lange droge periode naar dit fantastische park van "Nyenrode Business University", kroondomein nummer 1 van de NMV. Hopelijk dat we het dit jaar beter zullen treffen. Verzamelen om 12:00 uur op de parkeerplaats van het kasteel (door het poortgebouw meteen linksaf). Mobiel: 0629299052

Zaterdag 5 oktober. Excursie naar het Heilooërbos. Vertrek 10:30 vanaf de Kattenberg, schuin tegenover het landhuis Nyenburg aan de westkant van de Kennemerstraatweg. Parkeren in de berm van de Nyenburgerweg, (het weggetje ten noorden van het landhuis) of aan het eind van de Westerweg /begin Komlaan bij tuincentrum Meijer. Mobiel: 0629299052

Zaterdag 12 oktober. Excursie naar het Robbenoordbos. Een bijzonder bos met een zandbodem, afgewisseld met klei, waar elk jaar vele bijzondere paddenstoelen door ons worden aangetroffen, ook tijdens langere droge periodes. We gaan hier altijd met veel enthousiasme naar toe. Verzamelen om circa 11:00 uur aan het eind van de Sluitgatweg bij de Radio-TV zendmast (deze is vanaf de A7 te zien). Voor de Afsluitdijk rechts afslaan. Opbelexcursie: 0629299052

Zaterdag 19 oktober Excursie naar de Staatsbossen van Schoorl. We gaan vandaag naar de omgeving van de Oude Baaknolweg. Er bevindt zich hier een restant van het korstmosdennenbos. Veel Gele ridderzwam, Wit-bruine ridderzwam en div. (vezel)truffelsoorten waaronder de Geelroze vezeltruffel. Vertrek om 10:30 uur vanaf restaurant de Bokkensprong. Opgeven op de vrijdag voor de excursie: 0629299052.

Zaterdag 26 oktober. Excursie naar de graslandpaddenstoelen. We gaan eerst naar de Bierdijk (Waddendijk), daarna naar een beroemde wasplatendijk. Verzamelen om 10:30 uur langs de N99 bij het Gulf tankstation Akkerweg/Parallelweg. Telefonisch opgeven op de vrijdagavond voor de excursie: 0629299052.

Zaterdag 2 november. Excursie naar de kustduinen ten zuiden van het Kennemerstrand. NEM excursie. Kustduinen die bekend staan vanwege de nieuwe soorten. Verzamelen om 10:30 uur bij het roestige monument aan het Ijmuiderslag met coördinaten 99.3/495.8. Hier mag in deze tijd van het jaar vrij worden geparkeerd. Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00 uur: 0629299052

Zaterdag 9 november. Excursie naar de oude kleidijken van de Harger- en Pettemerpolder. We gaan op zoek naar graslandpaddenstoelen. Vorig jaar troffen we hier de zeldzame *Hygrocybe lacmus*. Vertrek om 11:00 uur vanaf restaurant de Bokkensprong. Telefonisch opgeven op de vrijdagavond voor de excursie tussen 18:00 en 20:00: 0629299052.

Zaterdag 16 november. Excursie Zwanenwater. NEM excursie. Op zoek naar de paddenstoelen van de zeereep in het kader van de NEM. We lopen ook langs de oeverzones van het tweede meer en een duingrasland. Verzamelen om 10:30 uur aan de hoofdingang van het Zwanenwater aan de Zuid Schinkeldijk te Callantsoog. Telefonisch opgeven op de vrijdagavond voor de excursie tussen 18:00 en 20:00 uur: 0629299052

Met vriendelijke groet,
Martijn Oud: DC PWG "De Noordkop" Tel:0629299052

Alle excursies vertrekken in principe om 10.30 uur, tenzij anders is vermeld, en eindigen om ongeveer 16.00 uur, afhankelijk van het enthousiasme en de hoeveelheid paddenstoelen. Als bij excursies OPBELEXCURSIE! staat wil dat zeggen dat deelnemers de excursieleider de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen om zich aan te melden ivm vervoer. Onder slechte omstandigheden kan de excursieleider besluiten om de excursie niet te laten plaatsvinden of naar een ander gebied te verplaatsen.

- Van de deelnemers aan de excursies van de Paddenstoelenwerkgroep wordt verwacht dat zij zich aan de aanwijzingen van de excursieleider(s) houden. Het verzamelen van paddenstoelen voor nadere studie dient zo bescheiden mogelijk te gebeuren; eventueel losse en niet verder benodigde exemplaren worden liefst onopvallend in het terrein teruggeplaatst. Er worden geen paddenstoelen verzameld voor consumptie. Er wordt van uit gegaan dat deelnemers zich conformeren aan het plukstandpunt van de Nederlandse Mycologische Vereniging. (www.mycologen.nl)
- In principe zijn de excursies, in overleg met de excursieleider, voor iedereen toegankelijk. Deelname geschiedt volledig op eigen risico.
- Van de excursieleider(s) wordt verwacht dat hij/zij zelf voor de benodigde vergunningen zorgen. De excursie deelnemers geven de namen en bijzonderheden van de eventueel voor nader onderzoek meegenomen paddenstoelen door aan de coördinator. Hiervan wordt een soortenlijst samengesteld en doorgestuurd naar de excursie deelnemers.
- De coördinator stuurt aan het eind van het jaar alle waarnemingen op naar de provinciaal coördinator van de NMV.

KNNV-IVN Dinsdag – en Woensdaggroep

De programma's zijn te vinden in de Bladluis, de kalender en op de website www.knnv.nl/alkmaar; hier zijn ook eventuele aanpassingen te zien. De agenda's bevinden zich onder het kopje 'werkgroepen' bij dinsdag- respectievelijk woensdag-groep.

Coördinator Dinsdaggroep: Jannie Nijman, j.nijman66@upcmail.nl, tel. 06-12586146

Aanvang excursies 13.30 u., tenzij anders vermeld, einde ong. 16.30 u.

Coördinator Woensdaggroep: Marianne Knip mknip@jxm.nl tel. 06-14597021

Aanvang excursies: zie website.

EN MAAR TELLEN EN MONITOREN...

Henk Groenewegen

Wat zijn we toch een ijverig volkje. We tellen en registreren ons het hele jaar suf. Het begint eind januari met de tuinvogeltelling. Daarna in februari de mollentelling. Nou ja, nauwkeuriger gezegd de ‘molshopentelling’, want veel mollen zijn er niet te zien. In het vroege voorjaar worden de amfibieën geteld bij het overzetten naar de voortplantingswateren. Er zijn nog meer tellingen, maar ik noem hier alleen nog de vlindertelling en de MUS telling (vogels in de bebouwde kom) waarover Johan Bos in Blad 77 zijn wederwaardigheden heeft beschreven. Naast de ‘georganiseerde’ tellingen kun je eigenlijk op ieder moment van de dag en het jaar door waarnemingen doorgeven al dan niet met een gespecialiseerde app op je smartphone of via waarneming.nl. Al die waarnemingen komen in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Een van de belangrijkste aspecten van de NDFF is dat de waarnemingen over een langere periode trends laten zijn. De toch wel treurige conclusie is dat veel van de getelde en geregistreerde soorten, of het nu om vlinders, mollen, padden, planten of vogels gaat, in aantallen (sterk) achteruit gaan. Niet alles is negatief, want er komen ook nieuwe soorten bij, in sommige gevallen als gevolg van het warmer worden van ons klimaat. Daar zitten mooie soorten bij, zoals de bijeneter die sinds 2010 in Nederland broedt, maar ook lastige typen, zoals de eikenprocessierups, waarvan de leefgebieden steeds noordelijker komen te liggen.

Je kunt deze activiteiten samenvatten onder de term ‘burgerwetenschap’. Leveren de waarnemingen van al die amateurwetenschappers wel waardevolle gegevens op? Afgezien van een aantal zwakheden in deze aanpak, is de conclusie van een rapport van de Wageningen Universiteit (Citizen science voor natuur in Nederland, 2017) dat “het systeem van ‘burgerwetenschap’ voor de natuur in Nederland van onschatbare waarde is.” Doorgaan dus met waarnemen, determineren, tellen en registreren!

Een groepje enthousiastelingen van IVN-NKL laat zich dat geen twee keer zeggen en heeft een nieuwe werkgroep ‘strandmonitoring’ gevormd. In samenwerking met en volgens de methode van de stichting ANEMOON wordt maandelijks een stuk strand over een lengte van ongeveer een kilometer ten zuiden van Bergen aan Zee gemonitord. Met een notitieboekje, een camera en een verzamelzakje wordt ongeveer een uur voordat het eb is op het strand langs de waterkant gezocht naar ‘levend’ aanspoelsel. ‘Levend’ betekent letterlijk ‘nog in leven’, maar ook ‘tot voor kort nog in leven’. Dus wieren, krabben, kwallen, doubletten van schaaldieren, schelpen waar nog vleesresten in zitten, zeesterren, etc. worden allemaal meegeteld. Gewone schelpen, de helft van een doublet, worden echter

genegeerd, want die kunnen duizenden jaren oud zijn (fossiel) en zeggen dus niets meer over het huidige leven in de Noordzee. Aan het einde van het traject lopen we langs het vloedmerk terug en inventariseren daar ook weer volgens de eerdergenoemde criteria. En dan terug naar Parnassia om daar, onder het genot van een kop koffie of thee, met behulp van gidsjes of determinatie-apps de verschillende waarnemingen te verifiëren en door te geven op de website van ANEMOON.

De IVN-NKL strandmonitoringsgroep is een van de ruim 15 ANEMOON-groepen langs de Nederlandse kust. We zijn een lerende groep, dus hoeven nog niet alles door te geven. Wel aangeven dat je op bepaalde vondstels wel of niet hebt gelet, want dat wordt meegenomen in de analyses. We mogen ook zo nu en dan meelopen met de zeer ervaren groep in Camperduin die al meer dan 20 jaar hetzelfde stukje strand onderzoekt.

Moe van het tellen zijn we nog lang niet, want wat is er nu heerlijker dan een paar uur langs het strand te banjeren en steeds weer nieuwe dingen te ontdekken.

Stichting ANEMOON

KNNV Werkgroepen	coördinatoren
Planten	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
Mossen	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
IJsvogel	Rutger Polder 06 23181433 1815jk232@hetnet.nl
Dinsdag	Jannie Nijman 06 12586146 j.nijman66@upcmail.nl
Woensdag	Marianne Knip 06-14597021 mnknip@jxm.nl
Strand	Wilbert Kerkhof 06-16642993 kerkhof01@hetnet.nl
Paddenstoelen	Martijn Oud 06-29299052 mnaj.oud@ziggo.nl

IVN Werkgroepen	contactpersonen
Redactie Blad	Ger Augustus 06-40940692
Heemtuin Parnassia	Irene Voorberg 06-13399934
Website / ICT	Pieter de Groot webmaster@ivnnkl.nl Henk Volbeda ict@ivnnkl.nl
Strandwerkgroep	Johan Eilering 06-57880486
Natuurwerkgroep Dijk en Waard	Martin Kool dijkenwaard@ivnnkl.nl
Mussenwerk	Thea Scheepe 06-36201344
Natuurkoffer voor ouderen	Thea Scheepe 06-36201344
Wandelingen Westert en de Bleek	Cocky van Engen 072-5334948
Wandelingen Heiloo	Melvin Gischler 06-1726 8056
Wandelingen Wimmenum	Ruud de Raadt 06-22236823
Wandelingen Rekerhout	Paul Bannink 06-14171864
Scholenwerkgroep	Floor van Splunder 072-5899713
Vleermuizenwerkgroep	Lineke Barendregt 072-5111660
Natuur/cultuurwandeling Bergen aan Zee	Hans Stapel 06-83581423 bergenaanzee@ivnnkl.nl
Werkgroep IVN APP routes	Piet Singer 06-51271382
Educatiewerkgroep	Joop Bons 06-51850188
Natuurgidsenopleiding	Marja Apeldoorn 06-30820225
Kruidentuin Rekerhout	Klaas Jan Koedijk 06-20245053
Bibliotheek Parnassia	Joke Pruis, bibliotheek@ivnnkl.nl
Excursies ‘Op maat’	boekingscentrum@ivnnkl.nl

KNNV Alkmaar-Den Helder en IVN Noord-Kennemerland heten hun nieuwe leden van harte welkom.
Namens de besturen.

MAANDELIJKSE IVN-WANDEL-EXCURSIES EN OVERIGE ACTIVITEITEN

- Zie ook: <https://www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland/maandelijkse-wandelingen#wandelingenmenu>
- <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/>

Colofon

ISSN 2210-416X

Redactie

Ger Augustus

Wim de Groot

Keat Kho: vormgeving en productie

Printwerk: DrukwerkMax

De KNNV afd. Alkmaar – Den Helder is een vereniging met meer dan 300 leden die zich met enthousiasme bezig houden met de natuur in al haar verschijningsvormen. Ze richt zich al 100 jaar op natuuronderzoek, natuurbeleving en natuurbescherming. De moederorganisatie KNNV is een landelijke vereniging met meer dan 50 afdelingen.

Bestuur KNNV:

Johan Bos (voorzitter), 06-54637766; voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl
Jeanette den Herder (secretaris), tel. 06-13126318; secretaris@regioalkmaar.knnv.nl
Mathijs Altena (penningmeester), penningmeester@regioalkmaar.knnv.nl
Pieter Korstanje (veldbiologisch secretaris), 072-5622278; vbs@regioalkmaar.knnv.nl
Evert Maarschall (algemeen lid van het bestuur), 06-55321209, epmaarschall@gmail.com
Ledenadministratie: Mathijs Altena, Fabrieksstraat 28, 1749AW, Warmenhuizen; ledenadministratie@regioalkmaar.knnv.nl
Beëindiging van het lidmaatschap voor het komende jaar dient te geschieden vóór 1 november van het lopende jaar.

Website KNNV: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl>

Contributie 2024: € 38,00 (leden); € 15,00 (huisgenoten); € 21,00 (jeugdleden)

Bankrekening: NL55 INGB 0000 5194 35 t.n.v. KNNV afd. Alkmaar

Oprichtingsdatum: 19 april 1918; KvK: 37125280

IVN Natuureducatie is een landelijke vereniging met 170 lokale afdelingen, ruim 25.000 vrijwilligers en een centrale professionele organisatie die de lokale afdelingen ondersteunt bij hun activiteiten. IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is.

IVN Noord-Kennemerland is een afdeling met meer dan 300 leden en zo'n 110 natuurgidsen. De afdeling organiseert natuurlessen voor scholen en voor ouderen (natuurkoffer), excursies (aan het strand, in de duinen, het achterland en stadsparken), wandelingen, exposities, thematische groencursussen en een natuurgidsenopleiding. Door deze laagdrempelige activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur en kunnen zij die natuur beleven.

Bestuur IVNNKL:

Henk Groenewegen (voorzitter) 06-23575780, voorzitter@ivnnkl.nl
Walter Swagemakers (secretaris ad interim) vacature
06-23412447, secretaris@ivnnkl.nl
Heleen Dekhuijzen (penningmeester): penningmeester@ivnnkl.nl
vacature algemeen bestuurslid
Arjen Geerling (algemeen lid), 072-5152823, aageerling@planet.nl

Website IVN Noord-Kennemerland: www.ivn.nl/nkl

Contributie: leden €25,- huisgenoten €12,50 donateurs €17,-

Rekening ING: NL29INGB 0001 6674 13 (IBAN)

t.n.v. IVN afdeling Noord-Kennemerland

Oprichtingsdatum: 17 mei 1968; KvK: 40635172

Blad verschijnt 4 maal per jaar en is een uitgave van
KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland
Twintigste jaargang, nummer 78
Indien onbestelbaar, gaarne retour aan:
Fabrieksstraat 28
1749 AW Warmenhuizen